

Інтерес до печер монастиря пробудився наприкінці ХХ ст. Одні з перших наукових розвідок цієї пам'ятки були здійснені у 1998 – 1999 рр., а в 2003 р. був складений та опублікований план підземних ходів монастиря, встановлено приблизну довжину його печер – згідно з твердженням науковців, вона сягає близько 150 метрів, а глибина залягання ходів знаходиться на рівні від 4-х до 6-ти метрів [7].

Список використаних джерел:

1. Бобринский А. А. Курганы и случайные археологические находки близ местечка Смелы: Дневники пятилетних раскопок гр. Алексея Бобринского / А. А. Бобринский. – С. Пб.: Тип. М. М. Стасюлевича, 1887. – 170 с.
2. Всеукраїнська історико-географічна експедиція «Історія міст і сіл України». Нарис-опис села Мале Старосілля: зб. ст. / [Н. А. Карпенко та ін]; Малостаросільська загальноосвітня школа I-II ступенів. – Мале Старосілля, [б. в], 2012.
3. Ластовський В. В. Останні Роки Виноградського (Ірдинського) монастиря // Смілянські обрії. – 1996 рік. – № 1.
4. Ластовський В. В. Православна церква у суспільно-політичному житті України ХVIII ст. (Переяславсько-Бориспільська єпархія) / В. В. Ластовський. – Черкаси: [б. в], 2002. – 138 с.
5. Ластовський В. В. Між суспільством і державою. Православна церква в Україні наприкінці ХVII – у ХVIII ст. в історії та історіографії: монографія / В. В. Ластовський – К., Фенікс: НКПІКЗ, 2008. – 496 с.
6. Ластовський В. В. Печери Успенського Виноградського (Ірдинського) Монастиря // В. В. Ластовський: Лаврський альманах: Києво-Печерська лавра в контексті української історії та культури: вип. 23 (спецвипуск 9). Дослідження монастирських печерних комплексів. – К.: Фенікс, 2010. – С. 102-107.
7. Марченко О. В. Нові дослідження печер Виноградського монастиря: Матеріали Чотирнадцятої наук. сес. Осередку Наук. тов. ім. Шевченка у Черкасах. – 2003 рік.
8. Самков А. Н. Виноградский монастырь по материалам госархива Черкасской области 1848-1870 г.г.: Сообщение на краеведческой конференции (Черкасы, 26 сент. 1989 г.) / Черкасский обласной архив.

Лебедєва Н.А.

*доктор філософії в галузі культурології, професор,
Міжнародна Кадрова Академія (м. Київ),
Євразійська Академія телебачення і радіо*

НЕЗАКІНЧЕНА ПОЕМА МИКОЛИ ВИШНЯКА

Проблема патріотизму, любові особистості до Батьківщини актуальна на всіх етапах розвитку суспільства.

У 2011 році за підтримки Українського союзу ветеранів Афганістану видано книгу «Мій Афган Миколи Вишняка», до якої увійшли всі твори поета, композитора і автора-виконавця, який воював в Афганістані, був списаний з лав збройних сил після важкого поранення. Хоча він отримав інвалідність другої групи, це не стало перешкодою для того, щоб закінчити вищий навчальний

заклад, керувати вокально-інструментальною групою на базі сільського клубу культури у селі Долматівка Херсонської області. Спогади тих кривавих подій не давали спокою його душі. Микола Вишняк почав писати власні пісні. Цікаво й те, що ці твори набули популярності далеко за межами України. Миколу знали, його любили, запрошували з концертами на військово-патріотичні заходи і фестивалі. Він неодноразово був членом журі Всеукраїнського конкурсу військово-патріотичної пісні і поезії «Оберіг» (м. Херсон). Його пісні лунали на хвилях радіо. Згадана вище книга містить у собі всі ноти, вірші М. Вишняка.

Відмінник освіти України, член Всеукраїнського творчого об'єднання «Конгрес літераторів України», член Національної спілки журналістів України Катерина Миколаївна Савченко у монолозі «Дотик до Осяння» відмічає, що природа наділила Миколу Вишняка неабияким талантом. «Я закарбувала у пам'яті Ваш виступ на імпровізованій сцені перед обласним музично-драматичним театром ім. М.Куліша. Пісня, виконана Вами, вразила глядачів, друзів-афганців, які скандували: «Ни-ко-лай! Ни-ко-лай!» Спасибі Вам за збереження нашої української духовності. Світ, який Ви створили навколо себе, просвітлював інші і з добром входив у кожний дім. Ви, – Миколо Олександровичу, могли бути неповторним та яскравим, здатним навіть у будні святковість і піднесеність.

Кожний день для Вас, шановний, був днем Вашої майстерності і творчих пошуків. Ви щоденно зоріли своїми помислами, які, на жаль, обірвала підступна смерть, та посіяні Вами зерна людяності, добра та милосердя дадуть душі сходи в серцях і душах людей.

Стрімко збігає час, змінюючи епохи, але в пам'яті народній назавжди залишаються події, люди, які стали вікоповними, і будуть вони жити доти, допоки ми будемо пам'ятати про них. Ваша же постать, Миколо Олександровичу, якій довелося с повна випити чашу життєвої гіркоти, для нашого краю значима. На Херсонщині Ви написали багато пісенних творів. Впевнена, що Ваш творчий доробок буде нести у наші серця радість буття, прагнення глибше пізнати яскраві спалахи нетлінної душі патріота Таврійського краю воїна-інтернаціоналіста, який не встиг відрадіти, відлюбити на цьому прекрасному і разом з тим жорстокому світі. Ви назавжди забрали з собою всі свої думи, мрії, прагнення, сподівання, яким не судилося здійснитися» [2, с. 8].

Ми зупинимось на поемі, яку автор-виконавиць мріяв презентувати як спектакль, але не встиг. Сподіваємось, що завдяки меті даної наукової доповіді, ця поема знайде відгук у серцях митців і стане спектаклем, як цього бажав співець України, співець землі Таврійської Микола Олександрович Вишняк.

Мета доповіді – популяризація творчості трагічно загиблого поета й композитора, автора-виконавця, воїна-інтернаціоналіста Миколи Вишняка.

Народна творчість села – пісні, казки, прислів'я сформували смак поета та його уявлення про прекрасне. Він любив і читав класиків літератури, пам'ятав героїчне минуле нашого народу, а сімейне коріння стало поштовхом до написання поеми. Розповіді діда про війну мали великий вплив на виховання

Миколи Олександровича, а поема О. Т. Твардовського «Василій Тьоркін» сприяли ідеї написання власної військово-патріотичної поеми «Сергій Тьопкін». За задумом Вишняка, поетичні тексти повинні були гармонійно поєднуватись з авторськими піснями. Кожному епізодові повинна була відповідати пісня. Цей твір повинен був бути правдивим літописом війни в Афганістані, надихати військово-патріотичним агітаційним словом, а також морально-філософським, соціально-історичним осмисленням подій Афганської війни.

Головний герой поеми «Сергій Тьопкін» має загальні, практично символічні риси, створюючи узагальнюючий образ воїна-афганця. Образ веселого й вдалого бійця, який містить у своїй особі всі позитивні риси воїна-інтернаціоналіста кінця ХХ століття, які накопичувалися за весь період тої страшної десятирічної війни. Відношення до подій в Афганістані після розпаду Радянського Союзу стало доволі неоднозначним. Факти, що деякі військовослужбовці покупають медалі й нагороди болісно ранили душу чесного і принципового Миколи Вишняка. Саме тому він хотів, подібно до Твардовського створити епічний, загально-правдивий образ воїна-афганця, який став би відповіддю кривді, порочній дійсності нашого часу. Він намагався передати морально-етичний зміст душі «афганців» молодим людям. Особливістю композиції даного твору є авторські пісні, що гармонійно вплетені до сюжету поеми [2, с. 58].

26 грудня 2009 року Микола Вишняк презентував глави поеми-спектаклю своїм побратимам у Херсоні. За допомогою пісень і свого акторського таланту, зі сцени він правдиво розповідав про героїчні зусилля наших воїнів вижити, охороняючи кордони великої в той час держави, яка була їм Батьківщиною. У своєму поетичному творі він правдиво зображує фронтові будні, все, що супроводжувало солдата у його повсякденному військовому житті. Поет не шукав красивих слів, не боявся описувати найпростіші подробиці життя, які грають роль у реалістичності портрету солдата. В поетичному тексті він спеціально відходить від загальноприйнятих літературних канонів. В поемі «Сергій Тьопкін» Микола Вишняк ставив перед собою завдання: показати велич простого молодого парубка, воїна-афганця – типовий портрет солдата, який діє у типових для війни обставинах [2, с. 59].

Характерні риси воїна-афганця Сергія Тьопкіна – це стійкість, що допомагає винести всі складності війни; мужність, з якою він зустрічає небезпеку кожної хвилини, кожного дня; вірність військовому обов'язку; любов до Батьківщини, готовність заради неї на будь-який подвиг; разом з тим, бачимо скромність, чуйність до біди іншої людини, любов до жарту й гострому слову, презирство до смерті і любов до життя, повагу і любов до близьких йому людей, які терпляче чекають на нього [2, с. 61].

Микола Вишняк прагнув розкрити і передати сувору правду війни. В цьому ми переконуємося, читаючи опис бою. І можна тільки припустити, які ще факти збирався описати в даному творі цей унікальний автор. Опис бою вражає своєю реалістичністю. Знаходження авторської присутності в центрі подій поеми, разом із своїми персонажами надає життя поетичному твору. Він

зливається зі своїми героями: поряд Тьопкін, прапорщик Волошин, «довгоочікувані, рідні Мі-восьмі». Далі бачимо медичних працівників, і командуючого «сороковою», і молодих солдат [2, с. 62].

Персоніфікація в пісні «Крилата ракета» надає особливого характеру в контексті поеми-спектаклю. Перед нами з'являється монстр, який знищує все на своєму шляху, несе горе і смерть, з гордістю співає про себе та своїх діях – вбивствах. Поетичний зміст абсолютно точно співвідноситься з музичним настроєм – жах і розруху передає автор реципієнтам з перших акордів пісні.

Тьопкін пройшов всі труднощі війни, заслужив нагороди, прикривши товариша груддю. Він справжній герой і чоловік! Він – захисник Вітчизни і спадкоємиць найкращих військових традицій батьків й дідів своєї Батьківщини! Він вижив, він вистояв, він повернувся! [2, с. 62].

Знаходимо в поемі також і образи рідних людей, рядки про яких наповнені особливою ніжністю. Це й не дивно, якщо згадати факт з біографії Миколи Олександровича. Весь час служби в Афганістані вдома на нього чекала дівчина Ольга, з якою він одружився і прожив все своє життя в любові та злагоді. Подружжя народило і виховало двох чудових дітей. Саме ця чудова жінка стала музою своєму чоловікові. Вона разом з Миколаєм мріяла про прем'єру спектаклю в районному домі культури [2, с. 63].

Поема наповнена любов'ю до життя. Тут є все: є весілля, є народження дітей, є побажання довгих років у мирі й злагоді. Життєрадісність, гумор і доброта пронизують всю творчість Миколи Вишняка, скажімо, стають його неповторною «родзинкою». Більшу частину поетичного тексту займає розмовна, фронтова лексика, яка характерна безпосередньо «афганському періоду» історії наших Збройних сил. Наприклад, «зеленка», «духи», «коробка», «налівник» і т. д. Слова автора часом важко відрізнити від слів Сергія Тьопкіна. Однак, поет вміло підібрав прості, точні вирази та обороти мови для опису подій, людей... Микола Вишняк говорив, що ставив перед собою мету – наповнити поему любов'ю до Батьківщини для того, щоб вона була дійсно народною, зрозумілою кожному від дитини до старого. Тому сприяла й велика кількість пісень в композиції твору, перетворюючи поему в театральне дійство. Поєднання мистецтв – вершина майстерності у творчості поета і музиканта Вишняка, яке найточніше можна описати саме у контексті такої глобальної науки, як культурологія [2, с. 63-64].

Сучасне покоління українців, страшно уявити, у двадцять першому столітті стикнулося із жахливою реальністю війни. І знову «афганці» на передовій. Треба переймати досвід тих, хто пройшов це пекло і найкращі духовні традиції, які вони намагаються дати суспільству за допомогою засобів культури. Прислухатись і навчатись найкращому допомагає їх творчість. Миколи Вишняка немає на Землі, але живуть його пісні. Їх пам'ятають, їх співають... Співець Таврійського краю, гордість Херсонської землі Микола Вишняк продовжує жити у піснях. Його незакінчена поема має всі підстави для того, щоб бути представленою широкому колу глядачів у вигляді театрального спектаклю.

Список використаних джерел:

1. Лебедева Н. А. Культурологический аспект творчества воинов-афганцев / Н. А. Лебедева. – Херсон: Стар, 2009. – 137 с.
2. Мой Афган Николая Вишняка / ред. Н. А. Лебедева. – Херсон, 2011. – 124 с. : ил. [Электронный ресурс]. – Режим доступа. <http://www.a-elagin.org/nikolaj-vishnyak.html>

Маранчак М.М.

здобувач,

Київський національний університет культури і мистецтв

РОЛЬ ВІДБИТКІВ КУЛЬТУРИ РІЗНИХ ІСТОРИЧНИХ ЕПОХ НА ЗАЛИШКАХ ПОСЕЛЕННЯ ТРАХТЕМИРІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Село Трахтемирів являє собою одне з найдавніших поселень на території України, що розташоване в Канівському районі Черкаської області.

Рис. 1. Схематичне зображення поселення Трахтемирів на карті України
Джерело: [3]

Коріння його сягає ще часів Київської Русі, а знахідки перших поселень, за доказами археологів, свідчать, що люди тут засновували свої житла близько 120-130 тисяч років тому. Протягом останнього тисячоліття поселення Трахтемирів відіграло помітну роль в багатьох культурно-історичних процесах, про що свідчать його згадування в чималій кількості історичних документів, серед яких листи Івана Мазепи до графа Головіна, гравюри Гійома